

TENDINȚE ÎN EVALUAREA PLANURILOR DE AMENAJARE TURISTICĂ TERITORIALĂ

¹ ELENA TURCOV

² ANA TURCOV

¹ dr., hab., prof. univ. , Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu Bodoni, 61, Telefon: + 022402914, web-site: elenaturcov@mail.ru

² drd, Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu Bodoni, 61, Telefon: + 022402914.

Abstract

Tourism is the subject of research as part of the economic field, including the business of tourism, the quality of natural resources such as landscape, air water, flora and fauna, the cumulative effect of tourism in the destination.

A particular attention is focused on the theoretical basis of the macroeconomic tourism management, based on the methodical approach together with the importance of the international integration within the framework of the tourism industry.

Keywords: *Tourism, economic development, environmental protection, tourism industry, tourism impacts, territorial planning.*

JEL CLASSIFICATION: Q52, Q57.

1. INTRODUCERE

Efectele negative pe care le poate provoca turismul asupra mediului se manifestă prin degradarea acestuia, prin urbanizarea peisajelor, prin construirea infrastructurii, în special a celei de acces (șosele, autostrăzi) și prin poluarea apelor, râurilor și plajelor. Deoarece potențialul turistic reprezintă o parte integrantă a mediului înconjurător, de calitatea acestuia depinde și calitatea prestațiilor turistice. Iată de ce ocrotirea naturii și conservarea mediului devin pentru turism o necesitate.

2. TURISMUL ȘI MEDIUL ÎNCONJURĂTOR

Datorită ansamblului de măsuri realizate anterior de Ministerul Mediului și grație cadrului juridic din domeniul protecției mediului, turismul în țara noastră poate avea asigurate condiții corespunzătoare pentru dezvoltare. Dar trebuie să se evalueze permanent starea mediului înconjurător și să se întreprindă măsuri de reducere a efectelor negative, provocate de o serie de factori de degradare a lui.

Printre aceștia pot fi diferențiate două grupe mari:

- 1) factori care rezultă din activitatea economică;
- 2) factori care provin din folosirea mediului ambiant pentru turism și agrement.

Prima grupă de factori, rezultați în urma activităților industriale, agricole și de transport, afectează atât mediul, cât și cadrul general de desfășurare a activității turistice.

A doua grupă de factori, proveniți din activitatea turistică, poate afecta mediul în mod diferit:

- prin presiuni directe ale turiștilor asupra peisajului, florei și faunei sau asupra altor obiective turistice;
- prin concepția greșită de amenajare și valorificare a unor zone, puncte și obiective turistice.

Din prima grupă de factori de degradare a mediului, caracteristici pentru Republica Moldova, au efecte mai pronunțate:

- poluarea aerului, produsă de industria energetică, metalurgică, chimică, de materiale de construcție, de prelucrarea lemnului, alimentară, de autotransporturi etc.

Din 1969, în Moldova, funcționează serviciul „Hidrometeo”, care supraveghează sistematic calitatea aerului în centrele industriale Chișinău, Bălți, Tighina, Tiraspol, Râbnia.

În general, calitatea aerului în orașe corespunde normelor sanitare, cu unele depășiri în orele de vârf și în zilele cu condiții meteorologice nefavorabile pentru anumite zone. De fapt, criza

economică a dus la micșorarea degajării în atmosferă a substanțelor poluante, ca rezultat al încetirii activității multor întreprinderi industriale.

Poluarea apei, are, de asemenea, consecințe negative pentru turism, contribuind la degradarea unora dintre resursele turistice cu cea mai largă utilizare. Calitatea apei râurilor Nistru și Prut, cât și a lacurilor și rezervoarelor de apă din Republica Moldova, în general, este satisfăcătoare pentru asigurarea vieții mediului acvatic, deși în ultimele două decenii în apa Nistrului a crescut simțitor concentrația elementelor biogene - de azot și fosfor.

Din cantitatea totală de ape subterane în scopuri economice fără tratare prealabilă pot fi utilizate doar 25%, din cauza mineralizării înalte.

Problema asigurării centralizate cu apă potabilă este foarte acută, motivul fiind repartizarea neuniformă a rezervelor de apă în teritoriu și calitatea ei necorespunzătoare standardelor, mai ales la sudul republicii.

Poluarea solului cu diferiți poluanți, proveniți fie din apa ploilor contaminate cu agenți poluanți, fie direct, din vărsături de deșeuri, pesticide, provoacă efecte negative și pentru activitățile de turism în zonele degradate. Desigur, degradarea solului și, implicit, a peisajului se datorează și pășunatului intens și necontrolat.

Un alt factor de risc important pentru sănătatea oamenilor îl reprezintă poluarea sonoră, care are implicații și asupra turismului. Apariția zgomotelor în locurile turistice poate crea condiții dezagreabile.

Deosebit de gravă este poluarea peisajului, una dintre cele mai valoroase resurse ale potențialului turistic. Degradarea pădurilor reprezintă un alt exemplu de afectare a potențialului turistic.

Un alt factor poluant pentru potențialul turistic sunt deșeurile.

În Republica Moldova situația în domeniul gestionării deșeurilor menajere solide (DMS) este similară celei din alte țări în curs de dezvoltare, aflându-se la o primă etapă de dezvoltare și include două elemente de bază: sursele de generare a DMS și depozitele de DMS.

De menționat că în perioada 2010-2015 în Republica Moldova s-a derulat construcția mai multor depozite de DMS, în special în centrele raionale, care deserveșc sau vor deserveși și localitățile rurale din vecinătate.

Problema deșeurilor poate afecta direct și negativ posibilitatea valorificării unor localități în turism. Curățenia este o problemă a administrației locale, dar și o problemă de educație a populației. Practica internațională în domeniul gestionării deșeurilor reflectă o nouă abordare a managementului deșeurilor care trebuie să fie preluată și de autoritățile din Republica Moldova.

Învățământul de toate gradele trebuie să includă discipline privind ecologia și protecția mediului, cu prezentarea corectă a stării factorilor de mediu. Educația civică a oamenilor trebuie să se realizeze prin toate mijloacele, în special prin mass-media.

3. PROIECTAREA PLANURILOR DE AMENAJARE TURISTICĂ

Vizând a doua grupă de factori de degradare a mediului în urma desfășurării activităților de turism, putem afirma că Republica Moldova are și un avantaj, pentru că, până în prezent, nu s-a efectuat mari amenajări turistice, iar circulația turistică în teritoriu are proporții modeste.

Pornind de la aceste condiții, este important ca planurile și proiectele de amenajare turistică teritorială să se elaboreze ținând seama de toate **aspectele protecției mediului înconjurător, care se conformează mai multor principii:**

- conservarea condițiilor de sănătate a oamenilor, principiu suprem, căruia trebuie să i se subordoneze întreaga activitate economică și socială;
- dezvoltarea durabilă, respectiv menținerea posibilităților și a condițiilor de viață pentru generațiile viitoare, a resurselor naturale regenerabile, cel puțin la nivelul celor existente pentru generația actuală, precum și redresarea factorilor de mediu afectați de poluare;
- evitarea poluării prin măsuri preventive, întrucât este mult mai ușor și mai puțin costisitor să previi poluarea decât să redresezi echilibrul ecologic;

- conservarea moștenirii valorilor culturale și istorice, respectiv a valorilor care atestă istoria poporului nostru, gradul de civilizație și cultură;
- „cine poluează, plătește” este un principiu care trebuie aplicat, dar diferențiat, în funcție de prioritățile sociale și economice pentru societate.

Programul Națiunilor Unite pentru mediu a elaborat criteriile de management al mediului înconjurător care fiind aplicate vor contribui la o dezvoltare economică durabilă:

- evaluarea condițiilor de mediu și a tendințelor regionale, naționale și globale în schimbarea acestor condiții;
- elaborarea instrumentelor naționale de măsurare a mediului;
- integrarea proiectelor de protecție a mediului în programele de dezvoltare economică;
- facilitarea transferului de cunoștințe și tehnologii către națiuni în scopul dezvoltării economice durabile;
- încurajarea parteneriatelor între societatea civilă și sectorul privat în cadrul proiectelor de protecție a mediului înconjurător.

Trebuie menționat că în Moldova este deja creată o bază legislativă adecvată asigurării protecției mediului înconjurător. Sunt determinate și delimitate funcțiile organelor controlului de stat în domeniile ce au tangență cu mediul.

La nivelul teritorial, funcționează agenții zonale ale Inspectoratului Ecologic de Stat. Centrele de medicină preventivă au atribuții privind executarea legislației sanitare și asigurarea bunăstării sanitaro-epidemiologice a populației. Centrele respective au dreptul să controleze respectarea legislației sanitare de către întreprinderi, instituții, organizații și alți agenți economici.

Amenajarea turistică se referă, în general, la elaborarea unei strategii, pe termen scurt, mediu și lung, privind folosirea resurselor naturale și antropice dintr-o anumită zonă geografică, posibile să devină puncte potențiale de atracție pentru turiști.

Potrivit unor opinii exprimate în literatura de specialitate, în perioada actuală, există două mari strategii de dezvoltare turistică. Prima strategie vizează valorificarea, în scopuri turistice, a unor zone nealterate sau mai puțin explorate.

A doua strategie are în vedere ameliorarea condițiilor existente în stațiunile deja afirmate în circuitul turistic. Prima strategie a promovat conceptul de amenajare turistică a teritoriului, iar a doua vizează, în context mai larg, protecția mediului ambiant.

La adoptarea concepției amenajării turistice, unii specialiști în domeniu utilizează termenul **coordonare spațială**. Coordonarea spațială sau amenajarea teritoriului au o importanță deosebită, deoarece teritoriul, privit ca resursă pentru turism, trebuie luat în considerație atunci când se proiectează dezvoltarea unei zone geografice.

Complexitatea problemelor care trebuie rezolvate pentru amenajarea unei zone turistice impune participarea unor echipe de specialiști cu profiluri diferite (arhitecți, urbanști, economiști, geografi, sociologi, specialiști în protecția mediului etc).

Realizarea proiectelor turistice se efectuează în mod diferit, în funcție de particularitățile zonei turistice și ale obiectivelor turistice.

După elaborarea planului general de amenajare, teritoriul respectiv este supus unei analize concrete și detaliate privind următoarele aspecte:

- flora, fauna, hidrografia, vestigiile arheologice, monumentele istorice, principalele atracții culturale (folclor, obiceiuri, tradiții), condițiile demografice, spațiul locativ existent, costul vieții, nivelul dezvoltării învățământului și sănătății publice, activitățile productive de bază, specializarea agricolă, infrastructura tehnică (drumuri, căi ferate, porturi/aeroporturi, amenajarea cu apă și energie, canalizare etc.), echipamentul turistic existent (capacități de cazare pe categorii, agenții de voiaj, birouri), elemente ale bazei tehnico-material recreative, amenajări sportive, muzee, galerii de artă, cinematografe, teatre, săli de concert etc.

Realizarea proiectelor de amenajare turistică trebuie să fie efectuată în baza anumitor principii de proiectare în sistem:

- noile construcții turistice trebuie să se integreze atât în condițiile naturale și istorice, cât și în activitatea productivă existentă;
- amenajarea teritorială trebuie să evite rigiditatea ofertei care, de regulă, îndepărtează fluxurile turistice;
- amenajarea turistică se efectuează în baza principiului rețelelor interdependente, unde se integrează baza tehnico-materială, forța de muncă și consumatorii turiști în structura socio-economică a zonei amenajate. Este necesară determinarea gradului de toleranță turistică a populației locale.
- Structura unei zone turistice se realizează prin delimitarea mai multor rețele strâns legate între ele.

Orice defecțiune sau degradare a uneia dintre componentele rețelei turistice antrenează efecte negative asupra calității serviciilor, iar în cele din urmă asupra imaginii turistice a țării.

CONCLUZII

Proiectul de amenajare turistică trebuie să fie evaluat pe baza principiului rentabilității directe și indirecte, ținând cont de efectul multiplicator al turismului.

Eficiența activității turistice poate fi apreciată prin unii indicatori de rentabilitate (raportul cost/beneficiu), dar și prin efecte economice indirecte, manifestate atât la nivel economic, cât și social. Strategia de amenajare trebuie să determine valoarea unei zone turistice. Pentru a localiza mai exact obiectivele turistice în cadrul zonei turistice, trebuie să luăm în considerare o serie de factori obiectivi și subiectivi, care pot să determine valoarea turistică a teritoriului.

Trebuie de menționat că definitivitatea strategiei amenajării teritoriului nu poate face abstracție de următorii factori:

- distanțele de la care vor veni turiștii și costurile de transport;
- veniturile diferitelor categorii de turiști;
- numărul populației din cele mai apropiate bazine demografice ale cererii;
- numărul total de vizitatori , pe care am putea conta;
- structura pe vârstă a turiștilor;
- mijloacele de deplasare folosite de către turiști;
- prețurile și tarifele probabile folosite de prestatorii de servicii turistice;
- calitatea serviciilor prestate;
- eficiența acțiunilor noastre de marketing în ceea ce privește promovarea și distribuția produselor turistice;
- puterea concurenței;
- stabilitatea politică;
- condițiile generale social - economice din țară;
- ospitalitatea localnicilor;
- diversitatea serviciilor turistice și gradul lor de adaptabilitate la cererea turistică aflată în plină transformare;
- motivațiile călătoriilor turistice;
- imaginea turistică a țării peste hotare.

După cum se poate observa din enumerarea principalilor factori, de care trebuie să ținem seama în amenajarea turistică a unui teritoriu, a unei zone sau stațiuni, elaborarea unor modele presupune abordarea acestui proces printr-o concepție globală, integrată strategiei turistice, de ansamblu.

Din această cauză, amenajările turistice, privite în totalitatea lor, se prezintă într-o mare varietate de formă și structuri, determinată de caracteristicile ofertei (ale resurselor turistice) și cererii turistice. La elaborarea planurilor de amenajare turistică trebuie analizate și evaluate mai multe elemente.

Este importantă integrarea turismului într-un plan general de dezvoltare și amenajare a unui teritoriu. În etapa inițială se elaborează mai multe planuri de amenajare. Apoi se face o evaluare comparativă pentru a determina în ce măsură strategiile de amenajare corespund unei dezvoltări durabile a zonei.

Capacitatea de primire a turiștilor într-o zonă, localitate sau stațiune turistică ne permite să măsurăm capacitatea unui spațiu de a asigura funcții turistice pentru un număr determinat de persoane, într-o anumită perioadă de timp. Supraîncărcarea demografică a unor teritorii reprezintă un factor poluant pentru mediul înconjurător. Din aceste considerente este importantă efectuarea unei analize prealabile a impactului eventual asupra mediului, care poate fi provocat în cazul realizării unui proiect turistic.

BIBLIOGRAFIE:

1. Turcov Elena, Coordonarea turismului, editura ASEM, 2006, 208 p.
2. United Nations Environment Programme, www.unep.org
3. UNWTO, Tourism and Sustainable Development, 2018, <https://www.e-unwto.org>